

TYÖELÄMÄTAIDOT ESILLÄ YLIOPISTO

Tulevaisuuden työelämässä edellytetään yliopistoissa valmistuvilta osajilta moninaisia taitoja. Tällaisia ovat esimerkiksi kriittinen ajattelu, luovuus, kyky ratkoa viheliäisiä ongelmia, yhteistyötaidot, monipuoliset viestintävalmiudet, digitaidot ja emotionaalinen älykkyys. Esimerkiksi perinteinen yliopistollinen seminaariopetus, jossa opiskelijat laajaan lähdeaineistoon pohjautuen laativat kirjallisia raportteja ja esittelevät työtään sekä arvioivat muiden opiskelijoiden suorituksia, sisältää opiskeltavan substanssin lisäksi myös useiden näiden työelämätaitojen harjoittelua. Lisäksi monen alan opinnot sisältävät joko pakollisen tai vapaaehtoisen työelämäharjoittelun.

Työelämätaitojen kehittämiseksi opiskelijoille järjestetään nykyisin myös yhä enemmän erillisiä työelämätaitojaksoja ja aitoja monialaisia yhteistyöprojekteja, annetaan uraohjausta sekä järjestetään mahdollisuus kokeneen mentorin opastukseen. Työelämätaitoja voidaan oppia monella tavalla ja niiden oppimista voidaan ja tarvitsee entisestään tehostaa.

Työelämätaitojen opettamisessa ja oppimisessa on karkeasti ajatellen kolme osapuolta. Korkeakoulut laativat opetussuunnitelmat ja kouluttavat. Opiskelijat vastaavat oppimisestaan opetussuunnitelmien asettamien reunaehtojen mukaisesti. Työnantajat odottavat saavansa käyttöönsä osaavia työntekijöitä, joilla on valmius jatkuvaan oppimiseen. Käytännössä koulutuksen kehittäminen on yhä enemmän näiden eri osapuolten välistä aktiivista yhteistyötä.

Työelämätaitojen kehittymiseksi on ollut useita yliopistojen yhteisiä kehittämishankkeita. Niissä on esimerkiksi konkretisoitu koulutuksella tavoiteltavaa osaamista. Samalla on parannettu harjoittelukäytäntöjä, työssä opitun tunnistamisen ja tunnustamisen menettelyjä sekä koulutettu yliopiston henkilökuntaa. Kehittämishankkeissa on myös hyödynnetty yliopiston ulkopuolisen työelämän edustajien näkemyksiä.

Yksi esimerkki hankkeista on Tyyli-hanke ("Työelämäjaksoja ja työssäoppimista yliopisto-opintoihin", jossa itse olemme työskennelleet (ty.fi/tyyli). Osana hanketta toteutettiin yliopistojen henkilöstölle suunnattu vuoden kestänyt koulutus, jossa oli mukana 60 osallistujaa 13 yliopistosta. Koulutus tarjosi hyvän tilaisuuden oppia muiden yliopistojen käytännöistä ja kehittää yhteistyössä entistä parempia työelämätaitojen menettelytapoja. Opettajat toteuttivat konkreettisia kehittämishankkeita, jotka käsittelivät esimerkiksi yliopistollisen opetuksen ydintä eli opetussuunnitelmaa. Näin muutos kytkettiin arjen opetustyöhön, joten syntyneet ideat ja kokeilut jäävät elämään eivätkä kuihdu hankkeen päätyttyä pois.

Valtakunnallisesti toteutetusta henkilöstön koulutuksesta on räätälöity monessa yliopistossa paikallisia toteutuksia. Turun yliopistossa kyseiseen koulutukseen on liitetty yhdeksi osaksi myös pienimuotoinen "yliopisto-opettajan tet-jakso". Sen aikana opettaja tutustuu johonkin itselle uuteen yhteistyökumppaniin tai syventää jo olemassa olevia yhteyksiä. Moni yliopisto-opettaja on kertonut yllättyneensä siitä, kuinka lämpimän ja kiinnostuneen vastaanoton he ovat kiireestä huolimatta työpaikoilla saaneet.

Vaikka noin puoli päivää kestänyt vierailu on tiivis, ovat sekä opettajat että työnantajat kokeneet vierailut antoisiksi. Työpaikat pääsevät vierailuilla rennossa ilmapiirissä kertomaan, millaisina he kokevat valmistuneiden opiskelijoiden työelämätaidot ja valmiudet oppia uutta. Samalla pystytään kertomaan yliopistokoulutukselle asetetuista odotuksista. Esille nousevat asiat eivät tule yliopisto-opettajille yleensä yllätyksinä, vaan ne ovat tuttuja aiemman yhteistyön ja koulutuksia koskevan palautetiedon pohjalta. Tällöinkin oli kuitenkin hyödyllistä kuulla, että omat tiedot ja järjestettävä koulutus ovat ajan tasalla.

Yliopisto-opettajat puolestaan saavat vierailun yhteydessä tilaisuuden kertoa esimerkiksi yliopiston erilaisista vaihtoehtoisista yhteistyömahdollisuuksista. Monet tapaamiset poikivatkin jatkoa ja uudenlaista yhteistyötä.

Vierailuilla nousee esille myös yliopistokoulutusta koskevia kehittämishaasteita. Ne koskevat esimerkiksi sovittujen aikataulujen tärkeyttä ja ajankäytön hallintaa.

Tiivistynyt yhteistyö työelämän edustajien kanssa antaa uskoa siihen, että yliopistoista valmistuvilla osaajilla on ajantasaiset valmiudet vastata työelämän muutospaineisiin. On myös hienoa huomata, että sekä yliopistojen henkilökunnalla että työpaikkojen edustajilla on valmiutta yhteistyöllä etsiä konkreettisia keinoja, joilla voidaan järjestää työelämän tarpeet huomioon ottavaa teoreettisesti korkeatasoista yliopistokoulutusta.

Matti Lappalainen, erikoistutkija, Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos
Kirsti Haihu, erikoissuunnittelija, Turun yliopiston Brahea-keskus